

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG

TRẦN THỊ THU HÀ

**DẠY HỌC HÁT CA KHÚC MANG CHẤT LIỆU CHÈO,
CA TRÙ CHO SINH VIÊN NGÀNH
ĐẠI HỌC SƯ PHẠM ÂM NHẠC**

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
Chuyên ngành: Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc

Mã số: 9140111

Hà Nội, 2020

**LUẬN ÁN ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI TRƯỜNG ĐHSP
NGHỆ THUẬT TW**

Chuyên ngành: Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc

Mã số: 9140111

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Trần Thị Ngọc Lan

Phản biện 1: PGS. TS Tạ Quang Đông

Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch

Phản biện 2: PGS. TS Hà Thị Hoa

Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương

Phản biện 3: PGS. TS Đặng Thành Hưng

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2

Luận án được bảo vệ trước Hội đồng cấp Trường tại: Trường ĐHSP Nghệ thuật TW, số 18, ngõ 55, đường Trần Phú, phường Văn Quán, quận Hà Đông, thành phố Hà Nội vào lúc h , ngày tháng năm 2020.

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Chất liệu Chèo, Ca trù được khai thác nhiều trong các ca khúc mới. Dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên (SV) ngành Sư phạm Âm nhạc (SPAN) không chỉ giúp họ hát tốt, nắm được phong nền cơ bản về Phương pháp dạy học (PPDH) ca khúc Việt Nam mang chất liệu dân ca nói chung còn nhằm mục đích bảo tồn, lan tỏa giá trị truyền thống tới các thế hệ học sinh.

Hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca Trù, người hát không chỉ sử dụng kỹ thuật thanh nhạc (TN) Bel canto Phương Tây mà nên kết hợp phương pháp hát đặc trưng trong ca hát truyền thống Việt Nam. Đây là vấn đề chưa được chú trọng.

Chương trình giáo dục phổ thông mới được xây dựng theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực của học sinh..., hướng tới chuẩn đầu ra cao, người giáo viên cần nắm được kiến thức ở phổ rộng, hướng dẫn, định hướng những học sinh có năng khiếu âm nhạc đạt các tiêu chí cần thiết để dự thi vào các trường âm nhạc.

Từ những lý do nêu trên, đề tài nghiên cứu được chọn là **Dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc.**

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở nghiên cứu lý luận và thực tiễn, đề xuất các biện pháp nâng cao chất lượng dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho SV ngành ĐHSP Âm nhạc.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Nghiên cứu cơ sở lý luận về dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho SV ngành ĐHSP Âm nhạc.

Nghiên cứu so sánh sự tương đồng, khác biệt giữa lối hát Chèo, Ca trù trong ca hát truyền thống và kỹ thuật thanh nhạc Bel canto phương Tây

Nghiên cứu cơ sở thực tiễn về dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù tại một số cơ sở đào tạo ĐHSP Âm nhạc.

Đề xuất một số biện pháp về dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho SV hệ ĐHSP Âm nhạc.

3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu

3.1. Khách thể nghiên cứu

Quá trình dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho SV ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc.

3.2. Đối tượng nghiên cứu

Mối quan hệ giữa đặc điểm âm nhạc của các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù với dạy học hát các ca khúc thể loại này. Các biện pháp dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc.

4. Giả thuyết khoa học

Trong quá trình dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù, nếu GV kết hợp giữa lối hát Chèo, Ca trù với kỹ thuật TN Bel canto phù hợp với năng lực tiếp nhận của SV sẽ góp phần nâng cao chất lượng dạy học hát thể loại này cho SV, góp phần giữ gìn và phát huy các giá trị âm nhạc truyền thống ở Việt Nam hiện nay.

5. Giới hạn và phạm vi nghiên cứu

Đề tài nghiên cứu dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù thuộc vùng Châu thổ sông Hồng theo hướng tích hợp kỹ thuật thanh nhạc Bel canto phương Tây và lối hát Chèo, Ca trù trong ca hát truyền thống cho sinh viên ngành ĐHSP Âm nhạc khu vực Châu thổ Sông Hồng; Khách thể khảo sát: SV ngành ĐHSP Âm nhạc

thuộc Khoa nghệ thuật Trường ĐHSPHN và Khoa Thanh nhạc Trường ĐHSPTTW.

6. Lý thuyết nghiên cứu, phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

6.1. Lý thuyết nghiên cứu

Luận án nghiên cứu dựa trên lý thuyết hệ thống của L. Fon Bertalarffy.

6.2. Phương pháp luận

Đề tài tiếp cận theo năng lực; Tiếp cận tích hợp; Lịch sử logic; Quan điểm thực tiễn...

6.3. Phương pháp nghiên cứu

Luận án sử dụng phương pháp hồi cứu tài liệu; điều tra, khảo sát; quan sát sư phạm; quan sát các hoạt động dạy học, quan sát điều kiện dạy và học hát; Phương pháp chuyên gia; thực nghiệm...

7. Những luận điểm cần bảo vệ

Dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho SV ngành ĐHSPAN phải căn cứ vào năng lực cá nhân của SV; SV sau khi được học sẽ hát được, đặc biệt có thể dạy được những ca khúc này theo hướng tích hợp giữa lối hát Chèo, Ca trù với kỹ thuật Bel canto phương Tây.

8. Những đóng góp mới của luận án

8.1. Đóng góp về lý luận

Mở rộng cơ sở lý luận về dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho SV ngành ĐHSPAN khu vực Châu thổ sông Hồng. bổ sung thêm cho lý luận dạy học TN. Làm tài liệu tham khảo.

8.2. Đóng góp về thực tiễn

Thực trạng mà luận án nghiên cứu được là cơ sở thực tiễn quan trọng cho các nghiên cứu tiếp theo có liên quan.

Sự tương đồng, khác biệt giữa kỹ thuật hát Chèo, Ca trù với kỹ thuật TN Bel canto giúp cho GV, SV vừa nắm được những đặc thù về ca hát vừa có thể vận dụng sáng tạo theo hướng tích hợp các kỹ thuật này trong dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù.

Các biện pháp dạy và học đề xuất có vai trò định hướng, đổi mới dạy học các ca khúc mang chất liệu dân ca nói riêng, góp phần nâng cao năng lực dạy học hát cho SV ngành ĐHSPAN hiện nay.

9. Cấu trúc của luận án

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận và Khuyến nghị, Luận án được cấu trúc thành 4 chương:

Chương 1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu và cơ sở lý luận.

Chương 2. So sánh lối hát Chèo, Ca trù truyền thống Việt Nam và kỹ thuật thanh nhạc Bel canto phương Tây.

Chương 3. Thực trạng dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành đại học sư phạm Âm nhạc.

Chương 4. Biện pháp dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc.

Chương 1

TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU VÀ CƠ SỞ LÝ LUẬN

1.1. Tổng quan các công trình nghiên cứu liên quan đến luận án

1.1.1. Một số nghiên cứu về Chèo, Ca trù

1.1.1.1. Một số công trình nghiên cứu về Chèo

Ca hát trong Chèo của Bùi Đức Hạnh; *Thanh điệu tiếng Việt và Âm nhạc cổ truyền* của Hoàng Kiêu; *Sức sống của nền âm nhạc truyền thống Việt Nam* của Tô Vũ; *150 làn điệu Chèo cổ* của Bùi Đức Hạnh; *Âm nhạc cổ truyền Việt Nam* của Nguyễn Thụy Loan; *Phương pháp hát tốt tiếng Việt* của Trần Ngọc Lan; *Giáo trình hát Chèo* của Nguyễn Thị Tuyết... Là những công trình chuyên khảo nghiên cứu nhiều vấn đề từ lời ca, giai điệu, tiết tấu, điệu thức. Hát Chèo cũng được bàn khá sâu, rộng,

1.1.1.2. Một số công trình nghiên cứu về Ca trù

Việt Nam Ca trù biên khảo của Đỗ Bằng Đoàn - Đỗ Trọng Huê; *Ca trù nhìn từ nhiều phía* của nhiều tác giả; *Đặc khảo Ca trù Việt Nam* của nhiều tác giả; *Ca Trù Hải Phòng thời gian nhìn lại* của nhiều tác giả; *Phương pháp hát tốt tiếng Việt* của Trần Ngọc Lan; *Âm nhạc Ca trù ở Hà Nội* (2019) của Vũ Hiền Đức... Đây là những công trình đề cập nhiều vấn đề từ nguồn gốc, lịch sử, âm nhạc (những đặc trưng về tiết tấu, điệu thức).

1.1.2. Những nghiên cứu về ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

Âm nhạc Việt Nam từ góc nhìn văn hóa của Dương Việt Á; *Những ảnh hưởng của âm nhạc Châu Âu trong ca khúc Việt Nam giai đoạn 1930 - 1950* của Vũ Tự Lê; *Hợp tuyển tài liệu nghiên cứu - lý luận - phê bình âm nhạc Việt Nam thế kỷ XX - tập 5*; *Tổng tập Âm nhạc Việt Nam tác giả và tác phẩm - tập 1*; *Bàn về chất liệu dân ca* của Phan Văn Minh; *Bay lên từ truyền thống* của Nguyễn Đăng

Nghị... Các công trình đã đề cập nhiều vấn đề khai thác chất liệu dân ca vào ca khúc mới, song chưa đề cập nhiều về đặc điểm của ca khúc mang chất liệu Chèo, đặc biệt là ca khúc mang chất liệu Ca trù.

1.1.3. Nghiên cứu dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca Trù

1.1.3.1. Một số nghiên cứu về phương pháp sư phạm thanh nhạc

A. E. Varlamlov, *Trường dạy hát*; Richard Miller, *Training Soprano Voices*; *Phương pháp sư phạm thanh nhạc* của Nguyễn Trung Kiên; *Những vấn đề về sư phạm thanh nhạc* của Nguyễn Trung Kiên; *Phương pháp dạy thanh nhạc* của Hồ Mộ La... Đây là những cuốn sách nghiên cứu đầy đủ các khía cạnh của nghệ thuật ca hát phương Tây.

1.1.3.2. Một số nghiên cứu về phương pháp dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

Còn nhiều vấn đề bỏ ngỏ về cách hát; Sự khác biệt giữa dạy hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù với các ca khúc thuộc thể loại khác; Chưa làm rõ sự kết hợp kỹ thuật hát của dân tộc với kỹ thuật hát Bel canto trong các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù...

1.1.4. Nhận xét tình hình nghiên cứu và những vấn đề tiếp tục nghiên cứu

Đặc điểm của hát Chèo, Ca trù đã được các tác giả nghiên cứu khá sâu, rộng, có nhiều vấn đề đồng nhất như: Tính chất làn điệu, đặc điểm âm nhạc, phương pháp hát... Tuy nhiên, khoảng trống kiến thức về dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù còn khá lớn. Luận án nghiên cứu các biện pháp cụ thể nhằm giải quyết các câu hỏi: Dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù như thế nào cho SV ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc? Nội dung dạy học, PPDH

hát, kỹ thuật hát, sự kết hợp kỹ thuật hát của dân tộc với kỹ thuật TN Bel canto trong các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù?...

1.2. Ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

1.2.1. Một số khái niệm

** Ca khúc mang chất liệu Chèo*

Từ phân tích các khái niệm về ca khúc, chất liệu, Chèo, NCS xây dựng khái niệm về ca khúc mang chất liệu Chèo như sau: *là những ca khúc có cấu trúc âm nhạc hoàn chỉnh, được các nhạc sĩ sáng tác dựa trên khai thác các yếu tố âm nhạc trong Chèo như giai điệu, tiết tấu, lời ca... vào ca khúc mới mang chất liệu Chèo.*

** Ca khúc mang chất liệu Ca trù*

Từ các khái niệm về ca khúc, chất liệu, Ca trù, *Ca khúc mang chất liệu Ca trù được hiểu là những ca khúc có cấu trúc hoàn chỉnh, được sáng tác dựa trên khai thác các yếu tố âm nhạc của Ca trù như giai điệu, tiết tấu, lời ca, ... vào ca khúc mới, tạo nên sự khác biệt và mang những đặc trưng âm nhạc của Ca trù.*

1.2.2. Khái quát về âm nhạc Chèo, Ca trù

1.2.2.1. Cấu trúc trong Chèo, Ca trù

a) Cấu trúc trong Chèo

Dạng nói, vìa, ngâm, vịnh, cấu trúc thường đơn giản, ngắn gọn. Làn điệu chính thường phân theo trổ hát, phụ thuộc lời ca.

b) Cấu trúc trong Ca trù

Cấu trúc của Ca trù thường phân theo các khổ, riêng phần hát nói có sự nghiêm ngặt và theo quy luật chặt chẽ hơn giữa các khổ thơ.

1.2.2.2. Giai điệu Chèo, Ca trù

a) Giai điệu Chèo

Điệu thức sử dụng phổ biến ở điệu thức 5 âm, nhiều nhất là ở điệu Nam và điệu Nao. Thường có sự giao thoa giữa các cung trong

một điệu; Âm tô điểm thường sử dụng đan xen nhiều kiểu tô điểm khác nhau như: Nốt dựa, âm vỗ, lách chùm, lách rền; Những quãng thường gặp là: 2T, 3t, 4Đ, 5Đ, 6T; Sử dụng nhiều hư từ, phổ biến nhất là hư từ “a”, “i”; Sử dụng nhiều từ phụ (từ phụ có nghĩa và từ phụ vô nghĩa); Tiết tấu nổi bật nhất là đảo phách, nghịch phách; Các làn điệu chính có nhịp phách rõ ràng, sử dụng nhiều ở nhịp 2/4. Những làn điệu sử dụng nhịp 1/4 cũng tương đối nhiều. Những loại nhịp khác như 4/4, 3/4... rất ít gặp; Nhạc lưu không xuất hiện ở hầu hết các làn điệu chính, phổ biến nhất là lưu không 4.

b) Giai điệu trong Ca trù

Điệu thức trong Ca trù sử dụng phổ biến là điệu thức 5 âm; Âm tô điểm sử dụng phổ biến ở dạng âm dựa và luyến lên, luyến xuống; Quãng trong Ca trù sử dụng nhiều bước nhảy đúp quãng 3t, 4Đ, 5Đ, nhiều bước nhảy quãng 7t, 8Đ; Thường sử dụng điệp âm; Hư từ trong Ca trù thường sử dụng hư từ “u”, “hu”; tiết tấu thường xuyên sử dụng đảo phách và thay đổi tiết tấu trong một bài.

1.2.3. Đặc điểm âm nhạc của ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

1.2.3.1. Cấu trúc trong ca khúc mang chất liệu Chèo và Ca trù

a) Cấu trúc trong ca khúc mang chất liệu Chèo

Phổ biến ở các hình thức 2 đoạn đơn, 3 đoạn đơn. âm nhạc thường bám sát cấu trúc thơ. Cấu trúc thường không cân phương do sử dụng các thủ pháp thêm, bớt hư từ, từ phụ... Một số ca khúc có hình thức cân phương do ảnh hưởng cấu trúc âm nhạc phương Tây.

b) Cấu trúc trong ca khúc mang chất liệu Ca trù

Nổi bật là hình thức hai đoạn đơn không tái hiện, một số thuộc hình thức một đoạn, 3 đoạn đơn. Thường có ngâm ngợi tự do với chức năng mở hoặc kết. Cấu trúc thường không cân phương do

ảnh hưởng của cấu trúc thơ và lối tiến hành mở rộng giai điệu bằng các hư từ, từ phụ và nhạc nổi đan xen...

1.2.3.2. Giai điệu trong ca khúc mang chất liệu Chèo và Ca trù

a) Giai điệu trong ca khúc mang chất liệu Chèo

Điều thức phổ biến ở điệu thức 5 âm, điệu thức 5 âm với điệu thức 7 âm. Thường tiến hành nhảy quãng gấp khúc, nhảy quãng 4Đ, đặc biệt là nhảy đúp các quãng 3T, 3t, 4Đ, 5Đ; Nhiều nốt hoa mỹ, dấu luyến, âm thêu, lướt; Hư từ sử dụng nhiều nhất các hư từ *i, a, ơ...*, phổ biến với từ phụ, tiếng đệm: *ấy đấy, dậu mà, thời, mà này...*; Nói để là nét đặc trưng thường có trong ca khúc mang nội dung, ý nghĩa châm chọc, mỉa mai; Thường có nhạc nổi giữa các câu, đoạn; Tiết tấu thường sử dụng đảo phách, nghịch phách...

b) Giai điệu trong ca khúc mang chất liệu Ca trù

Điều thức thường ở 3 dạng: 5 âm, 7 âm và luân phiên giữa điệu thức 5 âm và 7 âm; Tiến hành liên tục các bước nhảy quãng, nhảy đúp quãng 4Đ, 5Đ hoặc 4Đ, 3T theo dạng gấp khúc, đặc biệt là nhảy quãng 3t; Giai điệu thường đi điệp âm; Nhiều âm thêu, lướt, hoa mỹ, luyến, láy, điển hình là các kiểu luyến lên, xuống liền bậc trong một từ; Hư từ phổ biến nhất là hư từ “ư”, “hư”; Thường sử dụng tiểu tấu đảo phách, nghịch phách.

1.3. Cơ sở lý luận về dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

1.3.1. Khái niệm dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

Dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù là quá trình, trong đó dưới vai trò tổ chức, điều khiển hướng dẫn của giảng viên TN, SV tự giác, tích cực, chủ động tự thực hiện hoạt động nghiên cứu và thực hành kỹ thuật hát các ca khúc mang chất liệu

Chèo và Ca trù, nhằm phát triển năng lực hát các ca khúc này cho sinh viên.

1.3.2. Đặc điểm của sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc

1.3.2.1. Đặc điểm tâm lý của sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc

Sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc mang những nét tâm lý của sinh viên nói chung.

1.3.2.2. Đặc điểm giọng hát của sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc

SV ngành SPAN có khả năng nghe âm nhạc tương đối tốt, cảm thụ âm nhạc đã mang tính độc lập. Bộ máy phát thanh đã hoàn thiện theo sự phát triển của cơ thể...

1.3.3. Nguyên tắc dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo và Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

1.3.3.1. Nguyên tắc thống nhất giữa tính khoa học, nghiệp vụ và tính giáo dục trong dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù.

1.3.3.2. Nguyên tắc thống nhất giữa lý luận và thực tiễn, lý thuyết với thực hành trong dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

1.3.3.3. Nguyên tắc cá biệt hóa trong dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

1.3.3.4. Nguyên tắc thống nhất biện chứng giữa vai trò chủ đạo của giảng viên và vai trò chủ động của sinh viên

1.3.4. Mục tiêu dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên Đại học Sư phạm Âm nhạc.

Là mục tiêu kép, đó là SV vừa hát được, vừa dạy được ca khúc này.

1.3.5. Nội dung dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên Đại học Sư phạm Âm nhạc

Kỹ thuật TN Bel canto; lối hát đặc trưng trong Chèo, Ca trù. Phương pháp dạy học hát ca khúc mang chất liệu dân ca nói chung và ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù nói riêng.

1.3.6. Phương pháp dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

Các phương pháp dạy học tích cực, hiện đại.

1.3.7. Phương tiện, điều kiện dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc.

Phòng học cách âm, đa phương tiện, đàn piano, thiết bị nghe nhìn hiện đại, dụng cụ trực quan, sân khấu thực hành biểu diễn...

1.3.8. Hình thức tổ chức dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc.

Dạy nhóm; Cá nhân, tự nghiên cứu, phụ đạo riêng, thăm quan...

1.3.9. Đánh giá kết quả dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

Đánh giá trong quá trình dạy học hát, mục tiêu đánh giá, nội dung đánh giá, phương pháp đánh giá, tiêu chí đánh giá...Thang đánh giá được qui ước bởi điểm số.

Kết luận chương 1

Tổng quan các vấn đề nghiên cứu cho thấy, những công trình nghiên cứu chuyên khảo về Chèo, Ca trù chiếm tỷ trọng khá lớn. Lĩnh vực sư phạm TN cũng đã được nghiên cứu sâu, rộng. Những nghiên cứu về đặc điểm âm nhạc trong ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca Trù còn hạn chế ở cả lĩnh vực Âm nhạc học, Lý luận và PPDH.

Cơ sở lý luận bên cạnh làm rõ đặc điểm âm nhạc của các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù với điểm nổi bật nằm ở thủ pháp tiến hành giai điệu... Việc xác định rõ mục tiêu, nội dung, phương pháp, phương tiện, hình thức dạy học thể loại này cho SV ngành Đại học SPAN chính là cơ sở lý luận đáng tin cậy để đề tài tiến hành các bước nghiên cứu tiếp theo của luận án.

Chương 2

SO SÁNH LỐI HÁT CHÈO, CA TRÙ TRUYỀN THỐNG VIỆT NAM VÀ KỸ THUẬT THANH NHẠC BEL CANTO

PHƯƠNG TÂY

2.1. Tiêu chuẩn của âm thanh

2.1.1 Tiêu chuẩn tiếng hát Chèo

To, vang, thể hiện được các kỹ thuật luyện, láy, liền tiếng nảy hạt đặc biệt tròn vành, rõ chữ.

2.1.2. Tiêu chuẩn tiếng hát Ca trù

Tiếng hát phải thanh, cao, sáng, nhạc cảm, nảy, tròn vành, rõ chữ. Hát phải đạt: Quán, xuyên, dẫn, thét, khuôn, hơi, rẩy, điệu, vợi.

2.1.3. Tiêu chuẩn tiếng hát trong thanh nhạc Bel canto

Đạt san bằng các âm khu, âm vực rộng, âm sắc thanh nhã, âm thanh tròn, hỗn hợp trên điểm tựa, giọng hát dày dặn và âm vang.

2.2. Hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh

2.2.1. Hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh trong hát Chèo

2.2.1.1. Hơi thở trong hát Chèo

Lấy hơi nhanh, sâu, giữ hơi phần ngực và cơ hoành.

2.2.1.2. Khẩu hình trong hát Chèo

Khẩu hình bẹt, mở ngang.

2.2.1.3. Vị trí âm thanh trong hát Chèo

Linh động ở vang đầu, vang họng và vang ngực

2.2.2. Hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh trong hát Ca trù

2.2.2.1. Hơi thở trong hát Ca trù

Giữ hơi, ém hơi, ghìm hơi đều cần hết sức tinh tế, tinh vi: Hít vào đầy, giữ và ém hơi khi hát.

2.2.2.2. Khẩu hình trong hát Ca trù

Không há miệng to, như mím môi, khi ngân phải ngâm miệng để phát ra âm ư sâu trong cổ họng.

2.2.2.3. Vị trí âm thanh trong hát Ca trù

Thường sử dụng vang ngực và vang họng.

2.2.3. Hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh trong thanh nhạc Bel canto

2.2.3.1. Hơi thở trong thanh nhạc Bel canto

Gồm thở ngực, thở ngực kết hợp với bụng, thở ngực dưới và bụng và thở bụng, trong đó, kiểu thở ngực dưới và ngực cơ hoành được vận dụng phổ biến nhất.

2.2.3.2. Khẩu hình trong thanh nhạc Bel canto

Mở rộng và rộng

2.2.3.3. Vị trí âm thanh trong thanh nhạc Bel canto

Vị trí cao, cộng minh.

2.3. Một số kỹ thuật hát

2.3.1. Một số kỹ thuật hát Chèo

Kỹ thuật rung (rung gảy khúc, rung nảy hạt); Kỹ thuật luyến, vuốt; Kỹ thuật nhấn, dứt, ngắt.

2.3.2. Một số kỹ thuật hát Ca trù

Kỹ thuật rung nảy hạt; hát tiếng một

2.3.3. Kỹ thuật hát Bel canto

Kỹ thuật hát liền giọng; Kỹ thuật láy (láy đơn giản; láy nhanh; Kỹ thuật hát sắc thái to nhỏ; Kỹ thuật ngân dài.

2.4. Phát âm nhả chữ

2.4.1. Phát âm nhả chữ trong hát Chèo

Tròn vành, rõ chữ

2.4.2. Phát âm nhả chữ trong hát Ca trù

Tròn vành, rõ chữ

2.4.3. *Phát âm nhả chữ trong thanh nhạc Bel canto*

Tròn vành, rõ chữ

* Tương đồng: Chú trọng âm thanh vang, sáng, đẹp, rung tự nhiên, thể hiện cảm xúc, tình cảm trong bài hát... Lấy hơi, giữ hơi, ém hơi và điều tiết hơi nhịp nhàng. Cùng có kỹ thuật hát liền hơi, kỹ thuật luyến, láy, nhấn nhá, kỹ thuật xử lý sắc thái to nhỏ, ngân, rung... Phát âm nhả chữ cùng chú trọng tròn vành, rõ chữ.

* Khác biệt:

Kỹ thuật	Ca hát truyền thống		Nghệ thuật TN Bel canto
	Chèo	Ca trù	
Hơi thở	Lấy hơi từ bụng, hơi thở đều tiết nhịp nhàng. Sử dụng hơi bụng và hơi ngực.	Lấy hơi, giữ hơi, ém hơi, ghì hơi tinh tế. Sử dụng hơi bụng và hơi ngực.	Thở ngực; thở ngực - bụng; thở ngực dưới - bụng và thở bụng. Kiểu 3 phổ biến hơn.
Khẩu hình	- Gần với khẩu hình tiếng nói tự nhiên, khẩu hình bẹt, hát kín miệng.	- Khẩu hình lúc nào cũng như mím chặt, khẩu hình bẹt, hát kín miệng.	- Mở rộng khẩu hình như rộng như ngáp, mở dọc.
Vị trí âm thanh	- Sử dụng giọng thật ở âm trung, trầm và giọng giả với âm cao. - Vang ngực, vang họng, vang đầu.	- Sử dụng giọng thật. - Vang họng, vang mũi.	- Sử dụng giọng thật, giọng pha, giọng giả. - Vang ngực, vang đầu.

Kỹ thuật Hát	- Hát hơi ngoài - Liên hơi bất lảng, nhấn, nảy, ngắt hơi, hát rung gãy khúc, rung nảy hột...	- Hát hơi trong - Vang, nảy hạt, hát tiếng một, dứt, ngắt...	-Cantilena, passage, staccato, diminuendo, crescendo. trillo...
-----------------------------	---	--	--

Kết luận chương 2

Sự tương đồng biểu hiện ở sự thống nhất giữa phát triển kỹ thuật và nghệ thuật, sự cần thiết của điểm tựa âm thanh, sử dụng hơi thở hỗn hợp với yêu cầu âm thanh thanh thoát, rõ ràng, chuẩn xác; giữa sử dụng hơi thở hỗn hợp với yêu cầu âm thanh thanh thoát, vang, sáng, đẹp; đều sử dụng các kỹ thuật hát liên hơi, luyến, láy, nhấn nhá, xử lý sắc thái to nhỏ, ngân, rung... Điểm khác biệt thể hiện ở cách sử dụng khẩu hình, vị trí âm thanh, hơi thở đến kỹ thuật ngân rung... Kỹ thuật rung trong hát Chèo, Ca trù là rung nảy hạt, riêng hát Chèo còn nổi bật với kỹ thuật rung gãy khúc, Ca trù với lối hát tiếng một... Trong khi đó, thanh nhạc Bel canto sử dụng khẩu hình mở dọc, mở họng và vị trí âm thanh cộng minh với hơi thở sâu phần cơ hoành kết hợp bụng dưới, kỹ thuật staccato trong thanh nhạc Bel canto cũng là kỹ thuật mà hát Chèo, Ca trù không sử dụng.

Chương 3

THỰC TRẠNG DẠY HỌC HÁT CA KHÚC MANG CHẤT LIỆU CHÈO, CA TRÙ CHO SINH VIÊN NGÀNH ĐẠI HỌC SƯ PHẠM ÂM NHẠC

3.1. Khái quát về ngành Sư phạm Âm nhạc tại Khoa Thanh nhạc Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung Ương và Khoa Nghệ thuật Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

3.1.1. Một số đặc điểm về ngành Sư phạm Âm nhạc tại hai cơ sở đào tạo

3.1.1.1. Ngành Sư phạm Âm nhạc tại Khoa Thanh nhạc Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung Ương

3.1.1.2. Ngành Sư phạm Âm nhạc tại Khoa Nghệ thuật Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

3.1.2. Thực trạng khả năng hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù của sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc tại hai cơ sở đào tạo

3.1.2.1. Khả năng ca hát chung

3.1.2.2. Khả năng hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

3.2. Thực trạng nội dung chương trình dạy học ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

3.2.1. Thực trạng nội dung chương trình dạy học thanh nhạc chung tại hai cơ sở đào tạo

3.2.1.1. Nội dung chương trình dạy học thanh nhạc tại Khoa nghệ thuật Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.

3.2.1.2. Nội dung chương trình dạy học thanh nhạc cho sinh viên ngành Sư phạm âm nhạc tại Khoa Thanh nhạc Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung Ương

3.2.2. Nội dung dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc tại hai cơ sở

Hai cơ sở đào tạo hiện không chú trọng đưa dòng ca khúc mang chất liệu dân ca nói chung vào chương trình bắt buộc dẫn tới bất cập bởi có SV hát nhiều ở một dòng nhạc song lại không được tiếp cận cách hát ở dòng khác.

3.3. Thực trạng phương pháp dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

3.3.1. Thực trạng dạy học các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù của giảng viên

3.3.1.1. Về vận dụng các nhóm phương pháp

GV thường vận dụng các phương pháp dạy học thuộc nhóm truyền thống như: vấn đáp, đàm thoại, thực hành, dạy bằng kinh nghiệm bản thân... ít sử dụng PPDH hiện đại.

3.3.1.2. Về vận dụng kỹ thuật thanh nhạc

Tỉ lệ GV vận dụng kết hợp giữa kỹ thuật TN Bel canto và lối hát Chèo, Ca trù còn hạn chế, đa số GV ít hoặc chưa bao giờ kết hợp.

3.3.2. Thực trạng học ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù của sinh viên

3.3.2.1. Về cách học của sinh viên

Phần lớn SV học đại khái, đối phó... ít khi thảo luận nhóm.

3.3.2.2. Một số lỗi thường gặp của sinh viên

SV mắc nhiều nhất các lỗi về luyện láy đại khái, thêm bớt nốt hoa mỹ, tiếp đến là lỗi về phát âm nhà chữ và các lỗi về vận dụng hơi thở, đặt vị trí âm thanh, mở khẩu hình khi hát...

3.4. Thực trạng về hình thức tổ chức và phương tiện dạy học hát ca khúc mang chất liệu dân Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

3.4.1. Thực trạng hình thức tổ chức dạy học ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

Chỉ một số hình thức thuộc chính khóa được triển khai, các hình thức tổ chức dạy học ngoại khóa ít được chú trọng.

3.4.2. Thực trạng về phương tiện dạy học ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

Hệ thống đàn piano đầy đủ nhưng đã rất cũ, thường phồng chênh, khó khắc phục; Hệ thống phòng học chuyên biệt có cách âm nhưng chưa đạt chuẩn; Thiếu thiết bị nghe nhìn...

3.5. Đánh giá thực trạng dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc tại hai cơ sở đào tạo

Chỉ phần nhỏ SV được tiếp cận cách hát ca khúc mang chất liệu dân ca. GV thường dạy theo sổ trường hoặc hướng người học hát dòng ca khúc phù hợp với chất giọng. SV ngại học và nhận thấy các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù khó hát; Hình thức tổ chức dạy học còn bó hẹp trong phạm vi học chính khóa...; Phương tiện dạy học chưa tạo điều kiện để quá trình dạy học được diễn ra thuận lợi...

Kết luận chương 3

Qua khảo sát thực trạng đã cho thấy: Nội dung chương trình dạy học ca khúc Việt Nam nói chung chưa được phân theo dòng nhạc. SV học hát ca khúc mang chất liệu dân ca nói chung còn phụ thuộc nhiều vào sổ trường. PPDH được sử dụng phổ biến ở nhóm truyền thống. Kỹ thuật TN trong dạy học hát ca khúc mang chất liệu dân ca phần lớn được vận dụng theo kỹ thuật TN Bel canto. Còn nhiều bất cập về cách thức tổ chức dạy học và phương tiện dạy học.

Chương 4

BIỆN PHÁP DẠY HỌC HÁT CA KHÚC MANG CHẤT LIỆU CHÈO, CA TRÙ CHO SINH VIÊN NGÀNH ĐẠI HỌC SƯ PHẠM ÂM NHẠC

4.1. Xây dựng nội dung chương trình dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc

Chương trình được xây dựng theo hướng tích hợp giữa kỹ thuật thanh nhạc phương Tây và lối hát truyền thống Việt Nam.

4.2. Đổi mới phương pháp dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành Đại học Sư phạm Âm nhạc theo hướng tiếp cận năng lực

4.2.1. Phân nhóm theo năng lực tiếp nhận, vận dụng các phương pháp dạy học hiện đại trong dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

4.2.1.1. Phân nhóm theo năng lực tiếp nhận của người học

Nhóm SV hát tốt, trung bình và yếu kém.

4.2.1.2. Vận dụng các phương pháp dạy học hiện đại trong dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

Phương pháp giải quyết vấn đề; nghiên cứu trường hợp, dạy học theo dự án...

4.2.2. Đổi mới phương pháp học, phát huy năng lực tự học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù của sinh viên

Khoanh vùng kiến thức cần học

Xây dựng phương pháp học, phát huy năng lực tự học

4.3. Kết hợp lối hát Chèo, Ca trù với kỹ thuật thanh nhạc Bel canto trong dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

4.3.1. Sự kết hợp trong dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo

4.3.1.1. Kết hợp hơi thở, khẩu hình và vị trí âm thanh của hát Chèo với Bel canto

Sử dụng cách lấy hơi và đặt vị trí âm thanh trong thanh nhạc Bel canto Phương Tây để dễ đạt âm thanh sáng, đẹp, san bằng các âm khu; Kết hợp mở khẩu hình rộng, mở họng với cách hát khép miệng trong ca hát truyền thống để câu hát tròn vành, rõ chữ.

4.3.1.2. Kết hợp giữa các kỹ thuật hát Chèo với Bel canto

Tùy từng trường hợp cụ thể để kết hợp kỹ thuật TN Bel canto với các kỹ thuật hát liên hơi, luyện, rung gãy khúc, rung nảy hạt, dứt, ngắt trong hát Chèo.

4.3.2. Sự kết hợp trong dạy học hát ca khúc mang chất liệu Ca trù

4.3.2.1. Kết hợp hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh của Ca trù với Bel canto

Trên nền tảng hơi thở sâu, có thể sử dụng hơi ngực hoặc kết hợp giữa hơi ngực và hơi bụng. Khẩu hình mở ngang, khép tiếng kết hợp mở rộng phía trong vòm họng. Đặt vị trí âm thanh linh hoạt, nên sử dụng cả vang họng ở những âm khu thấp.

4.3.2.2. Kết hợp giữa các kỹ thuật hát Ca trù với Bel canto

Kết hợp với các kỹ thuật rung, luyện lấy, nhấn nhá, phóng to, thu nhỏ với cách hát thùng thảng, tiếng một trong Ca trù.

4.3.3. Kết hợp hát nói trong Chèo, Ca trù với Bel canto trong dạy và học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

Trên nền tảng kỹ thuật thanh nhạc Bel canto: Hơi thở sâu, nén hơi, đặt vị trí âm thanh cao và phát âm với khẩu hình ngang, mở rộng phía trong họng... Sử dụng kết hợp giữa hát nói trong Chèo, Ca trù với cách hát recitative trong thanh nhạc cổ điển để tiếng nói đạt nét, vang, sáng, không bị tỳ vào cổ họng.

4.3.4. Thể hiện tư tưởng, tình cảm và biểu diễn ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù

4.3.4.1. Thể hiện những ca khúc mang tính trữ tình

Cách xử lý và biểu đạt tác phẩm cần nhẹ nhàng, chú trọng thể hiện nội tâm với cử chỉ, hành động sâu sắc đơn giản.

4.3.4.2. Thể hiện những ca khúc mang tính chất châm biếm, đả kích

Những ca khúc dạng này mang đậm tính châm biếm, đả kích, phê phán thói hư, tật xấu... Vận dụng các kỹ thuật nhấn nhá, xử lý to, nhỏ, ngắt bắt thường để thể hiện sự nổi bật trong tính cách nhân vật.

4.4. Đổi mới kiểm tra đánh giá theo hướng tiếp cận năng lực người học

4.5. Thực nghiệm sư phạm

4.5.1. Mục đích thực nghiệm

4.5.2. Đối tượng và thời gian thực nghiệm

4.5.2.1. Đối tượng thực nghiệm

4.5.2.2. Thời gian

4.5.3. Nội dung thực nghiệm

4.5.4. Tiến hành thực nghiệm

4.5.5. Đánh giá kết quả thực nghiệm

4.5.5.1. Về mặt định lượng

Kết quả học tập		Trước thực nghiệm		Đánh giá lần 1		Đánh giá lần 2	
		TN	ĐC	TN	ĐC	TN	ĐC
Loại A	SV	0	0	1	0	3	1
	Tỷ lệ (%)	0	0	11,1	0	33,3	11,1
Loại	SV	4	4	6	5	5	6

B	Tỷ lệ (%)	44,4	44,4	66,6	55,5	55,5	66,6
Loại C	SV	5	5	2	4	1	2
	Tỷ lệ (%)	55,5	55,5	22,2	44,4	11,1	22,2
Loại D	SV	0	0	0	0	0	0
	Tỷ lệ (%)	0	0	0	0	0	0

Từ nội dung, phương pháp tới kỹ thuật dạy và học ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù đã được SV tiếp thu và vận dụng tốt trong bài học, thể hiện tính khả quan đối với các biện pháp đưa ra.

4.5.5.2. Về mặt định tính

Cả nhóm có ý thức cao trong học tập; SV nắm được tương đối tốt những nội dung yêu cầu. Về phía GV dự giờ hài lòng về sự hứng thú học tập của SV.

Kết luận chương 4

Đề xuất nội dung chương trình dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù gồm 2 tín chỉ cho SV ngành ĐHSP Âm nhạc, có thể vận dụng tại học phần 6; học phần TN tự chọn hoặc ngoại khóa... Đề xuất đổi mới PPDH theo hướng tiếp cận năng lực... Kết quả nghiên cứu sự kết hợp giữa lối hát Chèo, Ca trù với kỹ thuật TN Bel canto trong dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù đã mở ra hướng tiếp cận mới có thể vận dụng trong dạy học hát dòng ca khúc Việt Nam mang chất liệu dân ca nói chung cho nhiều đối tượng khác nhau... Kiểm tra đánh giá năng lực người học không lấy việc kiểm tra khả năng tái hiện kiến thức mà chú trọng hơn ở khả năng vận dụng sáng tạo tri thức trong các tình huống khác nhau. Thực nghiệm sư phạm cho thấy tính khả thi với các biện pháp đổi mới đưa ra.

KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Ca khúc mang chất liệu Ca trù có nhiều sự tương đồng với ca khúc mang chất liệu Chèo ở điệu thức, cấu trúc, tiết tấu, tuy nhiên một số điểm khác biệt trong cách tiến hành giai điệu, cách sử dụng hư từ ư từ, nhiều ca khúc sử dụng điệp âm...

Kỹ thuật hát Chèo, Ca trù và nghệ thuật TN Bel canto có nhiều nét tương đồng và khác biệt: Tiêu chuẩn âm thanh, hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh và các kỹ thuật hát.

Cơ sở lý luận về dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho sinh viên ngành ĐHSP Âm nhạc, từ mục tiêu dạy học, nội dung dạy học, PPDH, hình thức tổ chức và phương tiện dạy học... là cơ sở để luận án tìm hiểu thực trạng dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù... Kết quả cho thấy, nội dung dạy học TN hiện mới chú trọng dạy kiến thức, không bắt buộc SV phải học dòng ca khúc mang chất liệu dân ca. Cách dạy cá nhân một thầy, một trò khá phổ biến, số ít GV kết hợp giữa PPDH truyền thống và hiện đại, PPDH hiện đại tiếp cận năng lực người học còn chưa được chú trọng. SV thường thụ động trong học tập.

Một số biện pháp đổi mới dạy học hát các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù cho SV ngành SPAN qua nội dung dạy học, PPDH, đổi mới trong kỹ thuật hát cho tới cách kiểm tra đánh giá theo định hướng phát triển năng lực người học. Thực nghiệm sư phạm mang tính khả thi, đem lại hiệu quả cao so với PPDH hiện hành.

KHUYẾN NGHỊ

Giá trị của những ca khúc mang chất liệu dân ca nói chung nằm ở ý nghĩa bảo tồn, lan tỏa các giá trị truyền thống. Các thể hệ giáo viên âm nhạc sẽ là những người chuyên chở, lan truyền những tri thức và giá trị đó rộng khắp các thể hệ học sinh, bởi vậy, sự chuẩn mực trong đào tạo SV ngành Đại học SPAN mang trọng trách lớn. Để làm tốt điều này cần có sự quan tâm từ phía nhà quản lý, phía giảng viên và SV, phối hợp chặt chẽ giữa các khâu để việc dạy học TN nói chung, dạy học hát ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù nói riêng cho SV ngành hệ ĐHSP Âm nhạc đạt hiệu quả.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ

1. Trần Thị Thu Hà (2016), Rèn luyện năng lực tự học học phần thanh nhạc cho sinh viên ngành Sư phạm Âm nhạc theo học chế tín chỉ, *Tạp chí Khoa học*, Volume 62, Issue 6B, ISSN 2354 - 1077.
2. Trần Thị Thu Hà (2018), Vận dụng hơi thở, khẩu hình, vị trí âm thanh trong dạy học các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù, *Tạp chí Khoa học*, Volume 63, Issue 5B, ISSN 2354 - 1075.
3. Trần Thị Thu Hà (2018), Áp dụng kỹ thuật thanh nhạc Bel canto và một số kỹ thuật hát Chèo, Ca trù vào các ca khúc mang chất liệu Chèo, Ca trù, *Tạp chí Giáo dục Âm nhạc*, số 4 (112), ISSN 2354 - 1326.
4. Trần Thị Thu Hà (2019), Dạy hát ca khúc mang chất liệu dân ca vùng Châu thổ sông Hồng, *Đề tài Khoa học và Công nghệ cấp Trường*.
5. Trần Thị Thu Hà (2020), Âm nhạc trong ca khúc mang chất liệu Ca trù, *Tạp chí Giáo dục Nghệ thuật*, ISSN 1859 - 4964.
6. Trần Thị Thu Hà (2020), Giai điệu âm nhạc trong ca khúc mang chất liệu Chèo, *Tạp chí Giáo dục âm nhạc*, số 2 (118), ISSN 2354 - 1326.